

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Проаналізовано економічні фактори формування системи економічної безпеки підприємництва. Сформульовано напрями вдосконалення внутрішнього середовища комплексної системи безпеки підприємництва та механізми регулювання зовнішнього середовища функціонування підприємств.

Ключові слова: безпека підприємництва, економічні фактори, загрози, організаційний механізм, інституційний механізм, комплексна безпека підприємництва.

Вступ. Для ефективного розвитку економіки України первинним завданням стає створення державних гарантій формування економічної безпеки суб'єктів підприємства як важливої складової національної безпеки.

Безпека підприємництва це специфічна сукупність внутрішніх та зовнішніх умов діяльності, які дозволяють контролювати процес функціонування та досягнення цілей діяльності суб'єктів підприємництва [4].

В загальному випадку економічну безпеку підприємництва можна розглядати як спеціальні умови існування та функціонування суб'єктів економіки, здійснення різних видів підприємницької діяльності. Такий підхід передбачає системний опис їх внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування.

Аналіз стану безпеки підприємництва. Ефективне функціонування системи безпеки підприємництва передбачає:

- вирішення проблеми організації дієвої співпраці органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства в умовах реалізації Україною політики інтеграції до європейських та світових інституцій, налагодженні владою демократичних процесів в країні;
- зміні підходів до формування економічної безпеки суб'єктів господарювання з врахуванням стратегій державного та регіонального рівня, зміні світогляду власників і керівників, коли безпека розглядається як фундамент розвитку підприємства.

Визначення економічних факторів формування системи безпеки підприємництва включає аналіз стану економічного середовища функціонування підприємств [4].

У I кварталі 2012 року серед стримуючих нарощування обсягів виробництва чинників найчастіше були:

- занадто високі ціни на енергоносії (зазначили 53,2% респондентів порівняно з 49,9% у IV кварталі 2011 року, збільшення на 3,1 п. п.);
- недостатність обігових коштів (Частка респондентів, які вказують на цей фактор, збільшилася до 42,1% порівняно з 39,9% у IV кварталі 2011 року);
- занадто високі ціни на сировину та матеріали (зазначили 45,9% респондентів порівняно з 49,1%, зменшення на 3,2 п. п.) [6,7].

Індекс ділових очікувань підприємств у IV кварталі 2012 року становив 114,3% порівняно з 115,1% у III кварталі. Респонденти очікують незначного зниження економічної активності в наступні три місяці, що пов'язано з сезонними чинниками. Респонденти очікують зростання цін на товари і послуги, які купує підприємство, виробничих витрат та на продукцію власного виробництва, очікується зростання цін на енергоносії, на сировину і матеріали [2].

Основний матеріал дослідження. Система безпеки підприємництва в Україні, як елемент національної та економічної безпеки держави, має стати потужним механізмом захисту інтересів суб'єктів господарювання та державних інтересів України в цілому. Для організації функціонування системи безпеки підприємництва необхідно використати **організаційний та інституційний механізми** регулювання цієї сфери.

До першочергових завдань у сфері **інституційного механізму** можна віднести розробку і ухвалення законодавчої бази, єдиного правового поля у сфері безпеки підприємництва. У цих умовах необхідно активізувати процеси самоорганізації суспільних об'єднань і комерційних структур, а також формування механізмів їх взаємодії, як з національними структурами безпеки, правоохоронними органами, так і один з іншим [3].

З **організаційного** боку повинна бути вибудована суспільна система взаємопов'язаних служб безпеки суб'єктів господарювання, детективних агентств, громадських організацій та інших інституцій, які б мали відповідні організаційні механізми взаємодії, як з органами державної влади, так і між собою. Як один з способів вирішення цього питання є створення об'єднаного **банку даних** на осіб та компанії, які займаються шахрайством, здійснення в його рамках обміну інформацією між службами безпеки господарчих суб'єктів, відпрацювання взаємодії на центральному та регіональних рівнях з правоохоронними органами в режимі on-line [4,5].

Вагомим елементом захисту від шахрайства іноземних та вітчизняних фірм вважається **створення комплексної системи ділової розвідки** підприємства. Прораховано, що застосування методів ділової розвідки в забезпеченні економічної безпеки підприємства дозволяє різко підвищити ефективність його діяльності, сприяє оптимізації витрат корпоративних ресурсів.

Одним з шляхів боротьби з рейдерством на сучасному етапі може стати **висвітлення факту і способу рейдерства**, його замовників і виконавців в засобах масової інформації з використанням можливостей впливу на ці процеси суб'єктів громадянського суспільства. Широке оприлюднення зазначених моментів є вкрай згубним для рейдерів, діяльність яких будується на повній анонімності, несподіваності і потужному адміністративному й фінансовому ресурсі, широкій співпраці з правоохоронними і державними органами

Захистом від дій конкурентів з використанням технічних засобів є комплексний, ефективний та професійний підхід з використанням методів радіоелектронної боротьби та **захисту приміщення**.

Для комплексної протидії актуальним загрозам безпеці підприємств необхідно **створення реєстру загроз**. З системного погляду можна виділити такі найбільш значущі для українських підприємств види соціальних, фінансових і техніко-технологічних загроз (табл.) [1].

Таблиця

Класифікація загроз за сферами життєдіяльності

Класи загроз	Види загроз
1	2
Фінансові	<ul style="list-style-type: none"> • Зниження якості дебіторської заборгованості; • Високі процентні ставки по кредитах комерційних банків; • Високий рівень волатильності вапотного ринку; • Брак власних оборотних коштів; • Надлишкові виробничі потужності;

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Використання неефективних форм фінансування відновлення основних фондів; • Використання неефективних інструментів управління ризиком у контрактах
Соціальні	<ul style="list-style-type: none"> • Використання робочої сили з низьким рівнем кваліфікації; • Висока плінність кадрів; • Відсутність ефективної системи мотивації персонажу; • Високий рівень вилучення засобів на соціальну сферу; • Високі темпи зростання рівня оплати праці
Техніко-технологічні	<ul style="list-style-type: none"> • Високий рівень зносу устаткування; • Недостатній обсяг страхових товарно-матеріальних запасів; • Зниження якості сировини і комплектуючих; • Монопольне положення постачальників; • Низький обсяг витрат на НДР • Відсутність ефективної системи управління якістю продукції; • Використання неефективних методів управління проектами

Розроблено на основі [5]

Таким чином, своєчасне та адекватне реагування на виклики та подолання загроз є необхідною умовою безпеки функціонування підприємств в Україні.

Висновки. Описаний теоретико-методологічний підхід до формування організаційно-інституційного механізму системи безпеки підприємництва має вирішити таку практичну проблему як формування та використання системи економічної безпеки підприємництва. Найбільш результативним методом впливу на підприємницьку діяльність в нинішніх умовах в Україні є системне управління в сфері безпеки, засноване на балансі довгострокових державних інтересів і стратегічних інтересів підприємств.

Список використаних джерел.

1. Бродський Ю.Б., Білоконь С.Ф. Системний аналіз / Ю.Б. Бродський, С.Ф. Білоконь // Навчальний посібник. – Житомир: ДАЕУ, 2008. – 101 с.
2. Ділові очікування підприємств України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua/control/uk/.../categoryhttp://www.bank.gov.ua/doccatalog/documen
3. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012 року № 4618-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
4. Користін О.С. Економічна безпека / О.С. Користін // Навч. посібник. – К.: Кондор, 2010. – 240 с.
5. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства / І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко // навч. посібник з грифом МВС України. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – 380 с.
6. Основні показники розвитку суб'єктів малого підприємництва: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2012. – 256с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niss.gov.ua.

Summary. Analysis of economic factors shaping of economic security business. Formulated directions for improving the internal environment of an integrated security business and regulatory mechanisms of the environment of enterprise performance.

Key words: security business, economic factors, threats, institutional arrangements, institutional mechanism, integrated security business.